

LOCUL ȘI ROLUL GRĂDINII BOTANICE DIN BUCUREȘTI

Prof. dr. M ANDREI – directorul Grădinii Botanice

Așa cum rezultă din documente, ideea înființării unei Grădini Botanice în București datează din anul 1855 și aparține *Dr. Carol Davila* – directorul Școlii de Medicină și Farmacie.

După 5 ani, adică în 1860 are loc inaugurarea oficială a primei grădini botanice din București de pe lângă Școala de Medicină și Farmacie, avându-i ca realizatori pe doi dintre marii profesori ai acesteia, *Ulrich Hoffman* și *D. Grecescu*.

Spațiul ocupat de prima grădină botanică coincide doar parțial cu cel actual.

Prima grădină botanică bucureșteană s-a menținut pe suprafața inițială doar 14 ani, până în 1874 când este mutată, din dorința familiei regale, în Piața Universității, în fosta grădiniă Șuțu. În același an Grădina Botanică, avându-l ca director pe Prof. dr. *Dimitrie Brândză*, trece de la Facultatea de Medicină la Facultatea de Științe a Universității București.

După 7 ani de stăruințe ale energicului și talentului profesor *D. Brândză*, adică în 1884 se reușește reamplasarea și amenajarea grădinii pe actualul teritoriu, având ca model vestita grădină botanică din Liège.

Mutarea colecțiilor de plante din Piața Universității în noua grădină din Cotroceni începe în 1886 și se încheie în 1891 când are loc și inaugurarea oficială a Grădinii Botanice și Institutului Botanic.

Multe alte evenimente au marcat nefavorabil dezvoltarea Grădinii Botanice până la trecerea ei sub conducerea Universității din București (7 iulie, 1954).

După cum reiese și din acest scurt istoric, de Grădina Botanică bucureșteană sunt 1 gâte personalități de mare rezonanță: *Carol Davila*, *Ulrich Hoffman*, *Dimitrie Grecescu*, *Dimitrie Brândză*, sau *Traian Săvulescu*, *M. Gușuleac*, *I. T. Tarnavski* și alții, cele mai multe dintre ele sunt astăzi nume de străzi, statui sau nume de specii de plante.

Locul și rolul Grădinii Botanice

În general grădinile botanice din lume, inclusiv cea din București sunt astfel organizate încât să corespundă funcțiilor: *didactică*, *cercetare științifică*,

de conservare a speciilor rare și pe cale de dispariție, de educație cetățenească și de formare a conștiinței ecologice a omului modern.

Din aceste considerente Grădina Botanică are un specific și ocupă un loc aparte comparativ cu parcurile sau grădinile publice.

1. Funcția didactică

Presupune în mod obligatoriu realizarea a două deziderate, *instrucția și educația*.

Referindu-ne la *instruire* (învățare), ne gândim la ansamblul de cunoștințe transmise tinerilor (de la copiii de grădiniță până la studenți) sau persoanelor mature, referitoare la aspectele morfologice, fenologice, de adaptare la condițiile de mediu, de relații ce se stabilesc între plante pe de o parte și între plante și animale (insecte, păsări) pe de altă parte etc.

Dar procesul de instruire în domeniul botanic presupune transmiterea de cunoștințe și din alte domenii ale biologiei și nu exclude educația.

Instrucția, în Grădina Botanică, se realizează fie *în grup* (de cele mai multe ori) fie *individual*.

Instruirea individuală (autoinstruirea) este superioară celei colective pentru că ea presupune un efort propriu, pe care pasionații îl depun, pe baza unui program prestabilit.

Nu sunt puține cazurile când elevi, studenți, profesori sau cercetători consacrați urmăresc diferite aspecte din viața plantelor autohtone sau de pe alte meridiane ale globului.

Se efectuează lucrări practice sau aplicații practice de determinare și recunoaștere a speciilor de plante spontane sau cultivate.

Studenții naturaliști își elaborează tezele de licență cu subiecte din Grădina Botanică sau folosesc pentru efectuarea acestora material biologic, din sere sau din diferite alte sectoare.

Sunt asigurate cu material vegetal proaspăt toate disciplinele botanice, unele școli, grădinițe, cămine de copii etc.

Cel de al doilea deziderat al didacticii îl reprezintă *educația*.

În Grădina Botanică educația se poate realiza *spontan* sau *întâmplător* mai ales în cazul vizitatorilor foarte tineri și pe baza unor cunoștințe acumulate deja în școli, în cazul adulților.

În ambele situații, educația trebuie să se finalizeze cu formarea unor comportamente normale care să se manifeste în limitele caracteristice unor ființe umane, de respectare a valorilor acumulate de înaintași (de omenire în general), de echilibru psihic, afectiv, estetic etc.

Este foarte greu de înțeles, o categorie de vizitatori ai Grădinii Botanice care distrug tot ce se poate distruge, care fură, amenință sau practică tot felul de sporturi etc. Din păcate această categorie de vizitatori cuprinde indivizi de la analfabeți până la medici, ziariști sau chiar cadre didactice.

Grădina Botanică din București este o instituție care poate să ofere vizitatorilor ei, satisfacții estetice (artistice), morale, intelectuale, igienico-sanitare, muzicale etc.

2. Funcția de cercetare științifică

Veche ca și funcția didactică, cercetarea științifică în Grădina Botanică se realizează acum prin forțe proprii (cercetare specifică) și în colaborare (cercetare integrată).

Cercetarea științifică proprie sau specifică se efectuează de către cadrele de cercetători/biologi existenți în schema de încadrare, pe baza unui plan propriu de cercetare.

Sunt abordate teme specifice cum sunt cele referitoare la plantele cultivate în sere sau în aer liber, încercări de aclimatizare a unor plante exotice etc.

Cercetarea științifică în colaborare se realizează pe bază de contracte, cu specialiști din Facultatea de Biologie sau din alte instituții. Ca pondere, este în extindere și ca perspectivă este multidisciplinară.

Dar Grădina Botanică oferă posibilități excepționale, celor ce doresc să experimenteze sau să cerceteze, în condiții de staționar, diferite aspecte din lumea vegetală și chiar animală (insecte, păsări).

Lucrările științifice elaborate de personalul de cercetare propriu ca și ale colaboratorilor externi sunt publicate în revista proprie „Acta Botanica Horti Bucurestiensis”.

Grădina Botanică publică de asemenea „Delectus Seminum” prin intermediul căreia se realizează schimbul de semințe.

Prin schimb cu revistele menționate, primim reviste de specialitate din peste 60 de țări ale lumii. Așa se face că Grădina Botanică are o bibliotecă proprie care însumează peste 10.000 de titluri.

3. Funcția de conservare a speciilor rare și pe cale de dispariție

Omul zilelor noastre a transformat aproape ambianța naturală în propriul habitat și sursă de materii prime, exploatând-o în scopul obținerii unor profituri imediate.

Lumea vegetală a fost puternic afectată de revoluția tehnico-științifică și explozia demografică. Odată cu exploatarea materialului vegetal, dispar pentru totdeauna unele specii de plante, de aceea s-a impus organizarea unei *Bănci de semințe de plante spontane* și a unei *Colecții de plante vii* aduse sau crescute din semințe în Grădina Botanică. În felul acesta vom asigura conservarea genofondului unor specii sau populații rare de plante spontane.

4. Funcția de educație cetățenească (civică)

Noi considerăm că Grădina Botanică poate să asigure formarea conduitei cetățenești, a trăsăturilor și capacității de acțiune ca cetățean.

Noi ne dorim vizitatori conștienți, care să respecte și să facă și pe alții să respecte munca și realizările celor ce trudesc în această instituție. În acest sens, am fost și suntem încurajați de exemple concrete de vizitatori pasionați pentru Grădina Botanică, adevărați iubitori ai naturii pe care o respectă în cele mai mici detalii și care prin comportamentul lor transmit și altora respect și înțelegere pentru natură în general și în special pentru efortul celor ce lucrează în Grădina Botanică.

Se prefigurează tot mai mulți prieteni ai Grădinii Botanice: radioul, televiziunea, presa dar și numeroși cetățeni care conving prin comportament și chiar participare activă la menținerea frumuseții și curățeniei acestei colecții vii de plante românești și străine.

5. Funcția de formare a conștiinței ecologice și de ocrotire a naturii

Așa cum se știe ecologia este un domeniu biologic de sinteză situat la granița cu științele sociale. Ea studiază legile care guvernează ecosistemele și ecosfera în ansamblul ei, implicit influența activității umane asupra acestora.

Rezultatele cercetărilor în domeniul ecologiei trebuie să stabilească capacitatea de suport a biosferei în relațiile cu omul și să convingă că ocrotirea și conservarea naturii este o problemă primordială. De aici derivă importanța educațională a ecologiei care trebuie să fundamenteze și să genereze conștiința ecologică a fiecăruia dintre noi, pornind de la preșcolari și până la vârstele înaintate. În acest mod fiecare om trebuie să devină conștient, de locul și rolul său în natură și societate, de răspunderea pe care o are în fața generației sale și a celor viitoare pentru păstrarea frumuseților naturii și în ultimă instanță a condițiilor care determină calitatea vieții.

Pornind de la tendința societății umane de a folosi în mod excesiv, nerațional, resursele ecosistemelor naturale și aceasta datorită necunoașterii legilor de funcționare ale acestora, utilizarea pe scară largă a pesticidelor, producerea de deșeuri, uneori nereciclabile, de noxe, fără să se cunoască efectele globale posibile ș.a., ne putem ușor imagina consecințele dezastruoase pentru societatea umană și pentru viață în general.

Grădina Botanică reprezintă un complex de ecosisteme naturale și artificiale care pot fi ținute sub control prin cunoașterea concretă, profundă a biologiei speciilor (numărul de indivizi pe unitatea de suprafață, structura pe vârste, ritmul de înmulțire, de creștere, particularitățile morfologice etc.), a legilor după care sunt structurate și funcționează biocenozele, precum și a relațiilor complexe ce există între acestea.

BIBLIOGRAFIE

TARNAVSCHI I., V. DIACONESCU, LUCREȚIA SPIRIDON, Grădina Botanică din București, Edit. Meridiane, București, 1968